

veveya

KITAP

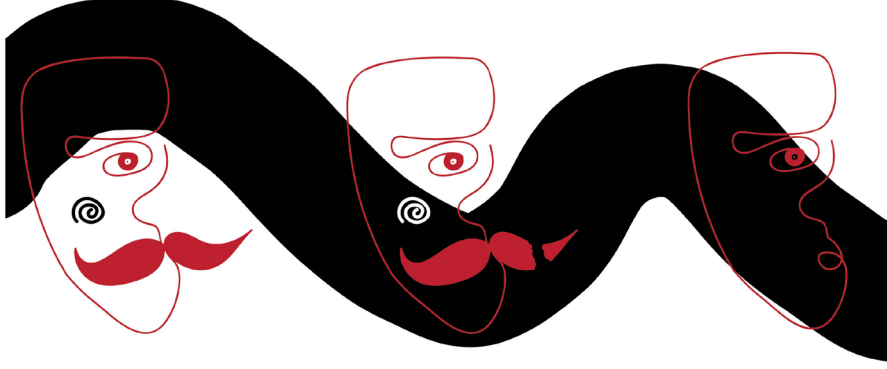
**Bir Ayı'ya Teslim Oluş / Gaye Keskin - Kendini Keşfetmenin Romanı / Semrin Şahin
Mülteci Çocuk, Bekleyen Biri Demek / Yavuz Arkın - Kapalı Panjurlar / Zeynep Özer**

"Kimsenin kimseyi bu yaranın acısıyla yaşamaya mecbur bırakmaya hakkı yok."

İklim Bayraktar'la Söyleşi / İrem Nas

Öykü Gazetesi

Ayık Öykü Gazetesi
1. Yıl, 1. Sayı
Ekim 2023

Bıyık Karası Işıl Madak

Birçok hayran gibi onu gördüğünde şaşırır, elini istemsiiz kendi ağzına götürür, dudagının üstündeki boşluğu eliyle svazladır. Sonrasında dilyle, dilinin ucuyla, evet onu çıkarabildiği son noktaya dek uzatır, iyice inceledir. Olmadığına emin olmak için bazı kontrollere ihtiyaç duyulması hem renginden hem biçimindedir. Öylesine farklıdır ki buluşması olma ihtimaline karşı, eliyle ve dilıyla bildiğini kalbiyle onaylayacaktır. Öyle hissetti, hisler her zaman doğrudur söylemez. Büyülesi ilginç bir şey. Bıyık. Beklenenler basamakları tek tek çıkacakken hızla hızla koşsun isteriz. Burada bazı duyguların açmalarını bıyığın varlığını sorgulamaya sürükleyebiliriz. Aldırış etmedi.

Gözlerine bakınca süzme bal rengi olduğunu fark etti. Tavşansız, etkileyici, garip bakışlar. Hareketlerinde ki ani çışışlar da bunu doğruluyordu. Şişpevidiğinin gözü kör olsun, şişpevidinin değil rabii. Korkarak, biraz da şişpeyle kollanır bağladı, anlattıklarını dinlerken başını salladı, ilgili görünmek adına sorabileceği sorular bulmak zor iş. Kaç zaman sonra onu bulmuşken kendini maskara edecek değildi. Saçlarını eliyle kenarlarından svazlayarak at kuyruğu yapı, bileğindeki lastikle topladı. Çift tura yemendi lastik, böyle salaş bir kuyruğa razıydı. Ablak mı oldu yüzüm diye düşünürken, konuşurken derinleşen bakışları almadan onu izlemek, bir şeydir. O an kendi dudakların geldi aklına, kahveden sonra silinmiş miydi ruju? Böyle ağzımı ve dudaklarımı açıp kapayarak, hırbirine buladı, az kalmış diye endişelenirken ister istemez avucunu genesine dayayıp dilemeğe devam ettiği sırada, karnından uyanı uzadıya bir ses. Gülmüsedir, karşısındaki bıyıkta herhangi bir değişikli

ğ yoktu, tekdiye açılıp kapanan ağız üstünde öylece duruyordu. O da hemen toparladı yüzündeki ifadeyi. Duyamadı sanki deyip rahatlamışken, aç musın dedi adam. Çok değil ama, cümleyle tamamlamadan, az da değil imasıyla adam elini kaldırıp garsona seslendi. Mekanın bu saatte bu kadar sessiz olması onun suçu değildi ya. Menü isterken, garson kare kodla sipariş verebileceklerini hatırlattı, cep telefonunu çıkarıp alyabın üzerine yapıstırılmış siyah beyaz kare şekle kamerasını tuttu. O da eğilip bakarken kara bıyıkları ve kıvrımı ona bir kez daha çekti görünürdi, dokunmayı düşündü eliyle, takma olamazdı. Saçmalamasına kızdı, koca adam, yok artık, daha neler. Makarna yemek istedi, ilk sayfada görürmüşü, kremalı mantarlı, bibersiz ama. Sipariş ederken yanında bir şeyler içer miyiz sorusuyla irkildi. Olur, dedi kahveden farklı, kırmızı olsun, çok eski olmasa da iyicedir. Müzik başladı, gelenler artınca bir saat içinde canlı müzik olacağı anonsu yapıldı. Sıkılmışlığın suskunluğu bir büyü gibi geceyi sarmamalıydı, durağanlığı gidermek de ona kalacaktı belli ki. Yemegini beklerken onun ellerine baktı, kür parmaklarına, soluk tırnaklarına. Gözünü düzeltirken gözlerini de kapıyordu, bazen de gözünü kaldırıp göz parırlarını ovuşturuyordu. Kareli gömleğiyle ve üstündeki siyah ceketleyle karizmatik sayılabiliirdi. Onun hakkındaki düşüncelerini sezmesinden korktuğu için usul usul incelemesi gerekti, aksi durumda olası her ilgi karşı tarafın yükünü yokuşa yığmasına nedendi, böyle bilimesi de ruhu? ya. Bu genel geçer altyı biçiminin tarafı üzerindeki etkisi pek anlaşılmasz ilk bakışta. Rahatça ilerleyebileceklken birileri çıkar ve o öyle yaptırssa şu demektir der, olan biteni

bir kez daha gözden geçirmek için türlü bahaneler bulmaya iter insanı. Bahanenin yumuşatılmış, elekten geçirilmiş biçimi aslında düpedüz suçlamalara dönüşür. Karşılıklı çekilen söz kılıçları uysallık kınına yerleşmeden önce de olası duellonun galibi belli: göz yaşları. Bunun karşısında dumbilecek, karşı koyabilecek kimse yoktu yeryüzünde. Islaklık, mendilini değili parmaklarını dokumasıyla kurur, bir sonraki tartışmaya dek güvenli liman olarak varlığını sürdürürdü. Şık ve derin bir tabağın içinde soslanmış makarnayı masaya bırakan garson, kadehleri doldurdu özenle, başka bir istekleri olup olmadığını sorarken. Adamcağız, yok, dedi: bıyıklarına buluş kırmızı üst dudagıyla emerken dilini gördü. Çift servis romantizmiyle kadehler kaldırıldı, neye dediler birbirlerine, bıyıklara demek istedi ama diyemedi. Karahına hayranken sakallarındaki ince beyazlar da ayrı bir hava kanyor diye düşündü. Kalem makarnanın birkaçını ağzına sokunca büyük geliyor, yeterince kibar görünmediğini düşünerek bazen de tek tek yemeye çalışıyordu. İnsani haller iste... Bıçağıyla mantarları çarılma irterken sosun da eşit olarak gelmesini sağlamak önemliydi. Bu yemek konusundaki teklifisizliğine aykırı bir davranış olsa da bu gece böyle olsun diye sevindi. Olduğumuzdan başka, olmak istediğimizin verdiği mutluluğa kimin ihtiyacı yok ki...Yan masada kırk yaşlarında bir kadın yemegini söylemişinin sakın bir şekilde etrafı izliyordu. Onun halicini ara ara ilgisini çekebile karşı sundaki kişiyeye ayp olmaması adına fazla ilgilennemek gerekirdi. Siz de yersenize, dedi adama, bu benim için çok fazla, o ara tekrar göz göre geldiler yandaki kadına. İstemediğini söylerken adam, kadehi uzattı ona, sağlığa

BU SAYIDA ÖYKÜLERİYLE

Işıl Madak, Arzu Anlar Saraç, Ebuzer Kalender, Yunus Çiçin, Ayşe Özçelik, Haden Öz, Kahraman Çayırılı, Meltem Terzioğlu, Sevim Çiçek, Ayşe Başak Kaban, Elmas Tunç

Öykü Gazetesi, yeniden “Merhaba” dedi!

Gerçekleri yazmadığını alenen söyleyen tek yayın organı olan *Öykü Gazetesi* yayını hayatına yeniden “Merhaba” dedi.

Ekim 2016’da yayını hayatına ilk defa “Merhaba” diyen *Öykü Gazetesi*; zaman içinde Can Yayınları, Konu Kitap ve Edisyon Yayınları yürütücülüğünde devam etti.

Yeni dönemde veveya.net’in yayıncılığını üstleneceği *Öykü Gazetesi*, PDF formatta ücretsiz indirilebilecek ve/veya web tarayıcısı üzerinden okunabilecek.

Öykü Gazetesi’nin yeni döneminin ilk sayısında Işıl Madak, Arzu Anlar Saraç, Ebuzer Kalender, Yunus Çiçin, Ayşe Özçelik, Haden Öz, Kahraman Çayırılı, Meltem Terzioğlu, Sevim Çiçek, Ayşe Başak Kaban, Elmas Tunç öyküleriyle yer alıyor.

veveyaoykugazetesi@gmail.com
www.veveya.net

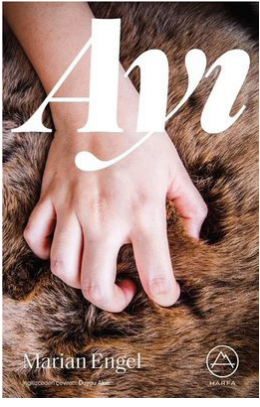
veveya●
KİTAP

İki haftalık kitap yayını
05 Ekim 2023, Sayı: 4

#SansüreHayır

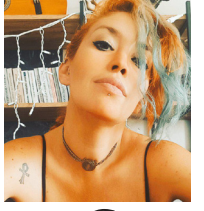
İLETİŞİM
veveyanet@gmail.com

VEVEYA.NET
twitter.com/veveyanet
instagram.com/veveyanet

Ayı
Marian Engel
Çevirmen: Duygu Akın
HARFA
Roman / 144 sayfa

veveya
KİTAP /4

Gaye
Keskin

Bir Ayı'ya Teslim Oluş

1976 yılında Marian Engel tarafından kaleme alınan *Ayı*, geçtiğimiz aylarda Duygu Akın çevirisiyle Harfa Yayınları'nca Türkçeye kazandırıldı.

Kanada Edebiyatı'nın en tartışmalı kitaplarından biri olarak görülen, insan-hayvan ilişkisinin gizemli ilkel yanlarını feminist bir bakış açısıyla sunan *Ayı*, kimi çevrelerce alegorik kimi çevrelerce gerçekçi görülmeye devam ediyor.

LOU'NİN KEŞİF YOLCULUĞU

Marian Engel, bizi kitabın ana karakteri Lou'yle şu cümleyle tanıştırıyor: "Kışın bir köstebek gibi yaşıyor, ofisin derinlerine gömülüp haritalarla elyazmalarının içinde eşelenip duruyordu." Bu pasajla, yalnız ve heyecansız bir hayatın içinde olduğunu anladığımız Lou'nin, Tarih Enstitüsü'ndeki görevinin şehirden uzaktaki bir adaya, sekizgen bir evin içine envanter dökümü yapmak üzere gitmesini gerektirmesiyle birlikte, bu hayatın dürtüsel mefhumlarla sarsılacağı ve içsel bir yolculuğa dönüşeceğinin sinyallerini verecek şu paragrafla karşılaşılıyor-

rinde geçen günleri yolunun Ayı'yla kesişmesiyle büyük bir iştah, cinsellik ve istek patlamasına dönüşerek, bastırılmış tüm dürtülerinin en tekinsiz biçimde ortaya dökülmesine ve hissettiği her duygunun günden güne büyüyerek mutlak bir sona zikzaklar çizerek ilerlemesine neden oluyor. Öyle ki Lou, el yazmalarına ve haritalara zarar vermemeye çalışarak masanın üzerinde gerçekleşmiş tekdüze seks deneyimlerinden Ayı'nın dil darbeleriyle sıyrılıyor ve kendisini, hayal bile etmediği bir aşkın kollarında ve yahut daha doğru bir tabirle pençelerinde buluyor.

AYI VE EMPIRİZM

“İnsanların ayılarla ilgili fikirleri oluyor, diye düşündü Lou; ya oyuncaktırlar ya da ormanda yaşayan vahşi ve canavarımsı şeyler; seni uzaktan takip ederler, yalayıp yutmak için havada kokunu ararlar.”

Marian Engel'in ilkel öğretilerimize reveransta bulunduğu bu cümleyle birlikte, Ayı ve Lou arasındaki ilişkinin tedirgin edici tarafını hissediyor, Ayı'nın bazen bir oyuncığa bazen de insanı yalayıp yutmak üzere olan bir canavara dönüşmesini bekliyoruz. İşte tam burada Engel bizden felsefi bir bakış açısıyla, bilginin mutlaklığını sorgulamamızı, onu var eden kriteri onları enine boyuna düşünmemizi ve öğretilerimizi soyunmamızı isteyerek bir ayıdan tüm bunların dışında bir şey beklemek neden mümkün olmasın, diye soruyor.

Roman boyunca zaman zaman Lou'nin hayatına daha evvelden girmiş erkeklere göz ucuyla bakıyor, genç kadının yaşadığı hayal

ruz: “Yatak odasında çıtırdayan ateşi görebilmek için çift kanatlı kapıyı açtı. Demek burasıydı kral-

lığı: sekizgen bir ev, bir oda dolu- su kitap ve bir ayı.”

Lou'nin düz, ince bir çizgi üze-

kırıklarının üzerinde dolaşıyor ve Ayı'ya çıkan yollara döşenen taşları izliyoruz. Ayı ve Lou arasında başlayan, günden güne büyüyen aşkın masum ve tutkulu yanlarına şahitlik ederken, alt metinde John Locke'un Empirizm kavramının farkındalığını yaşıyoruz. Şöyle ki kendimizi şu soruları sormaktan geri alamıyoruz: Bilgi bize verilen midir yoksa deneyimle elde ettiğimiz mi? Peki bir insan bir ayıya aşık olabilir mi yoksa Marian Engel, bizi büyük bir metaforla baş başa mı bırakıyor?

KAFAMI TUT, KOPAR

Kitabın ilk sayfalarında Lou ve Ayı arasındaki duvar, Lou'nun Ayı'nın yanına dışkılması ve ondan farklı olmadığını ispatlamasıyla inceliyor. Lou'nun Ayı'yı asla terk etmeyeceğini kendisine tekrar eden cümleleri, karmaşık rüyaları ve kitapların sayfaları arasından dökülen notlarla; duvar tamamen ortadan kayboluyor ve Lou, yerde yatan ayının yanına uzanarak kendisiyle sevişmeye başlıyor. Bu an, ikisi arasındaki ilişkinin kırılma noktalarından biri. Lou'nun korkusunu tamamen soyunduğu bu anı Engel bize şöyle aktarıyor: "Ve ayı, bildiği hiçbir insanın yapmadığı kadar zevk vermek için azmediyordu. Lou gelirken ağlayarak hıçkırdı ve ayı gözyaşlarını yalayıp kuruladı."

Ve Ayı gözyaşlarını yalayıp kuruladı... Bu ana dek, el yazmalarını kenara iterek, onunla sevişen adamın başka kadınları arzuladığını bilerek yaşamak durumunda kalan Lou'nun Ayı'ya teslim olmasının emaresi olan bu cümle; aslında kadınların birlikte oldukları

kişilerden beklediği şeyin alegorik bir yansıması. Öyle ki Lou, sonrasında büyük bir adanmışlıkla, Ayı'ya şöyle diyor: "Seni seviyorum. Kafamı tut, kopar."

TOPLUMSAL NORMLARA "BAŞKALDIRI"

"Lou küçükken okulun spor salonunda, ilk kez bir erkeğin vücuduna bastırıldığını, kızardığını, aklının karışıp suçluluk duygusunu hatırladı."

Lou'nun Ayı'ya sarıldığında hatırladığı bu an, kadın olmanın ve öğrenilmiş suçluluk duygusunun dışı vurumu olarak karşımıza çıkıyor. Ayı'nın kayıtsızlığı ve durumun ne olduğunu kavrayamayışı, biz kadınları şu düşünceye itiyor; karşımızda bizimle ilgili olumsuz fikirler ortaya koyacak biri olmadığında yine suçluluk duyarmıyız? Yoksa kendimizi akışa, arzularımızın uyanışına teslim mi ederiz?

Ve başka bir bakış açısıyla Lou gerçekten toplumsal normlara

başkaldırabilmiş mi? Kimsenin görmediği, bilmediği bir yerde Ayı'yla yaşadığı aşk aslında hepimizin ilkel dürtülerinin, ahlak örtüsü giyilmediği veyahut ahlakla yargılanacak düzlemde ortaya çıkan duygunun birebir yansıması değil mi? Topluma başkaldırmak, kimse sizi görmezken mümkün mü, yoksa başkaldırdığımız kişi yalnızca o ana dek ulaşan benliğimiz mi?

Öznel bir bakış açısıyla Lou, ayakları üzerinde duran, güçlü, pervasız bir kadın olmasına rağmen, bir erkeğin manipülasyonu karşısında gardını düşüren ve belki de bunu Ayı'yla olan karmaşık ilişkisine kılıf olarak kullanan sıradan biri. Marian Engel'in kitabın son sayfalarında söylediği şu cümle, kitaptaki yolculuğu özetler nitelikte: "Geri döndü ve koskoca bomboş evde oturdu. Buranın sırrını keşfedememişti. Güzel binaydı ama sırdan yoksundu."

SON SÖZ

Lou ve Ayı arasındaki aşk, Ayı'yı insanlaştırmadı, Lou'yi ise zaman zaman ilkelleştirmesine rağmen tamamen değiştirmede. Ama her şeyin sonunda Lou kendini Marian Engel'in cümleleriyle şöyle hissediyordu: "Nihayet insanmış gibi değil de nihayet temizmiş gibi. Temiz, sade ve gururlu."

Peki Ayı? O da insan olmanın tüm çarpıklığından, karanlığından ve çirkinliğinden kurtulmuş bir şekilde, tam da öyle duruyor; temiz, sade, gururlu.

Berberin Oğlu
Gerbrand Bakker
Çeviren: Gül Özlen
Metis Yayınları
Roman / 256 sayfa

veveya
KİTAP /7

Semrin
Şahin

Kendini Keşfetmenin Romanı

Gerbrand Bakker'in sıkı okurlarından biriyim. *Yukarıda Ses Yok* kitabı ile Uluslararası IMPAC Dublin Edebiyat Ödülünü, *Dolambaç* kitabıyla da 2013 Independent Yabancı Kurgu ödülünü alan yazarın son romanı *Berberin Oğlu* Metis yayınlarından çıktı. Geçtiğimiz hafta sonu İstanbul

Uluslararası Edebiyat Festivali kapsamında Saint Benoit Fransız Lisesi'nde "Geride Bırakılmak, Geçmişe Saplanmak" adlı bir söyleşi için Türkiye'ye gelen yazar okurlarıyla buluştu. Bu vesileyle son romanı üstüne bir yazı yazmak istedim.

Berberin Oğlu'nun ana karakteri

Simon'un hem büyükbabası hem de babası berberdir. Büyükbabası yaşlanınca dükkânı ona bırakır. Ama Simon'un para kazanmak bir telaşı yoktur. Günde birkaç müşteri ona yeter, hayatı fasit bir dairenin içinde dolanıp duruyordur. Annesi bunu tembellik olarak adlandırırsa da Simon ona katılmaz. Yazar, müşterisiyken aralarındaki yakınlaşmayla Simon'un sorgulayışları başlar. Aslında yazar, Simon'un hayat hikayesini roman olarak yazmaya karar vermiştir. Simon babasının ölümü ile ilgili anlatacak bir şeyi yoktur ve bununla ilgili hiçbir şey bilmediğini fark eder. Böylece uçak kazasını araştırmaya başlar.

Simon annesinin karnındayken babasını 1977'de Tenerife uçak kazasında kaybeder. Haliyle babasını hiç tanımaz. Büyükbabası ve annesinden kazayla ilgili ayrıntıları öğrenmeye çalışır. İkisi de pek bir şey bilmiyordür. Bakker 45 yıl önce yaşanan bu uçak kazasını odak noktası yapar karakterleri için. Okur olarak hemen Google'a girip -tıpkı Simon'un yaptığı gibi- bu uçak kazasını arama motorundan araştırdım. Wikipedia'da şu bilgilere ulaştım:

"Tenerife faciası, 27 Mart 1977 tarihinde, İspanya'nın Tenerife Adasında bulunan Los Rodeos Havalimanı'nda (Tenerife Kuzey Havalimanı olarak da bilinir) iki Boeing 747 uçağının yerde çarpışmasıyla oluşmuş kazadır. Dünya havacılık tarihinin bu en büyük kazasında 583 kişi ölmüştür."

Büyük bir trajedinin gölgesiyle kitabı okumaya devam ederiz bundan sonra. Simon'un yatak odasında hayranı olduğu ünlü yüzücü Aleksandr Popov'un posterini asılıdır. Bazı müşterilerini gece evine götürür. Roman annesinin yüzme dersi verdiği öğrencileri için yardıma gittiği havuz sahnesiyle başlar. Igor etrafına su sıçratarak yüzmeye çalışıyordu. Simon'un sadece annesiyle değil öteki insanlarla da bir iletişimsizliği burada hemen dikkatimizi çeker. Havuzda özel eğitime gereksinimi olan bu erkek çocuklardan biri gelip ona sarılınca cinsel organı uyarılır. Ereksiyon olması onu utandırır. Simon babasıyla ilgili sorular sormaya ve kazayı araştırmaya başlayınca kendi cinsel tercihlerinin babasınınkilere çok benzediğini fark eder. Kendisi de tıpkı babası gibidir. İnsani ilişkileri zayıf, cinsel yönelimi -babasının- biseksüel, aile kavramı tam oluşmamış, başına buyruk. Romanda babanın yaşadıkları ve kaza okurun hayal gücüne bırakılmaz. Yazar ikinci kısımda babanın hikâyesini anlatır bize.

Roman boyunca Simon internette araştırma yaparak kaza kurbanlarının ve hayatta kalanların başlarına gelenleri yavaş yavaş öğrenir. Bunlar

okurun merakını git gide arttıran bir ritim katar romana. Simon'un Twitter kullanmaya başlaması, attığı saçma tweetler, izlediği videolarla insanların sosyal medya kullanımının nelerle ulaştığını da gözler önüne serer. Tweetlerini kimlerin beğendiğini, annesinin tweetlerini okuması karşısında hissettiği duyguları, sosyal medya düşüncelerini açıkça yazması bakımından Simon içimizden biridir aslında. Ama normal hayatta yaşadığı ketumluk, kısır döngünün içinde sıkışıp kalması ve iletişim kurmakta zorlanmasıyla da ayrıksı bir karakterdir. Romanın dip dalga olarak devam eden gerilimi yan hikayelerle ustaca beslenmiş olduğunu söyleyebiliriz.

İnsanları derinden etkileyen Tene-rife gibi büyük bir faciannın ardından yakınlarını, sevdiklerini kaybedenler için büyük bir yarım kalmışlık hissi ve çaresizlikle baş başa kalırlar. Asıl trajedi burada başlar. Simon ölenlerin yakınlarıyla yapılan röportajları dikkatle izler. Babasının cesedi bulunamadığı için gerçek bir mezarı bile yoktur. Babasının ölümü onu sorgulayışa götürür. Bakker geride kalanların yaşadığı tutulmamış yasa odaklanır romanda.

Bir yandan kazanın izini süren Simon bir yandan da annesine yüzme derslerinde yardım eder. Aile kavramını, annesiyle ilişkisi üzerinden kavramaya çalışır. Cinsel arzuları havuzun içinde ayyuka çıkar. Igor'u saçlarını kesmek için berber dükkanına götürür. Bu sahneler onun içsel çatışmasını en iyi gösteren bölümler olduğunu söyleyebilirim. Karakterin yaşadığı ikilemi, Igor'a yaklaşımından daha iyi anlar okur. Büyükbabasıyla mezarlığa giderken babasıyla ilgili daha fazla bilgi almaya çalışır. Babasını hiç tanımadığını, onun hakkında hiçbir şey bilmediğini sık sık dile getirir. Yazarla ilişkisi, barda buluşmaları, yatak odasında biten geceler ve yalnızlığı hep iki uçağın çarpışmasına, haliyle babasının ölümüne bağlanır.

Berberin Oğlu, çok başarılı bir Vatersuche (baba arama motifi) örneğidir. Var olmayan bir baba arayışıdır. Michael Mecklenburg bunu, "çok dramatik ve dolayısıyla etkili bir yeniden keşif biçimi" olarak tanımlanmaktadır. Simon bu baba arayışı içinde kendini keşfeder. Anne ve büyükbabasıyla geçirdiği akşam yemeğinin ertesi gününde annesine "bunu sık sık yapmalıyız," der. Kendini hiç yakın hissetmediği ailesine karşı bir adım attığını fark ederiz böylece.

Bakker, önceki romanlarından aşına olduğumuz gibi *Berber'in Oğlu*'nda da yalın cümlelerle ve diyaloglarla anlatısını kurar. Karakterlerin duygu dünyalarını anlatmadan sahneye yer verir. Öteki kitaplarında da bildiğimiz gibi metaforlardan hoşlanmayan Bakker gündelik hayatı olduğu gibi anlatır, bunu da eylemler üzerinden gerçekleştirir.

Berberin Oğlu Bakker'in romanları içerisinde önemli bir yere sahip. Romanın çevirmeni Gül Özlen'i de burada tebrik etmeliyiz. Kitabı gözden kaçırmayın.

Kayıp Çocuk Arşivi
Valeria Luiselli
Çevirmen: Seda Ersavcı
Siren Yayınları
Roman /440 sayfa

veveya
KİTAP /9

Yavuz
Arkin

Mülteci Çocuk, Bekleyen Biri Demek

Fakirlikten zenginliğe, zorbalıktan adalete, bilinenden bilinmeyene bir yolculuktur göç, hele ki çocuklar için bu, çocukluktan yetişkinliğe bir dönüşümü içerir, şanslı olanlar için elbette. Valeria Luiselli'nin *Kayıp Çocuklar Arşivi* romanında iki türlü göç ile karşı karşıyayız; birincisi Meksika'dan Amerika'ya yapılan, diğeri ise güvenli bir aile ortamında bulunan biri erkek biri kız çocuğu olan ailenin yaşamış olduğu göç.

"Annelerimiz bize konuşmayı öğretiyor, dünya ise susmayı."

Bakışlar dilsizdir, anlamak için suskunluğun da dilini bilmek gerekir. Romandaki anne ve babanın meslekleri de

buna bir göndermede bulunuyor: Yakın zaman içinde kaybolma tehlikesi geçiren dillerin kayıtlarını tutuyorlar.

"Sonra her birimizin kendi, eski evinde asılı olan iki kartpostalı asmak üzere mutlak duvarına iki çivi çakmıştı: Biri bir Malcolm X portresiydi, öldürülüşünden kısa bir süre önce çekilmişti, başını sağ eline yaslamış, birine ya da bir şeye dikkatle bakıyordu; diğeriyse Emiliano Zapata portresi, dimdik ayakta duruyordu..."

Ailemizin seyahat öncesi hazırladığı yedi adet kutusu var; bunların içinde yolculuk boyunca kendilerine lazım olan kitaplar, notlar ve ufak tefek eşyalar bulunur. Sadece bunlar değil elbette, içe-

risinde ailenin kapatıp unuttuğu sırları da var.

KUTU 1

"Zihnin ve sen bizim Sargasso Denizimizsin." Ezra Pound'un bir şiirinde geçen bu dize ile kutumuzu açıyoruz. Sargasso Denizi'nin seçilmesi tesadüf değildir. Dünyanın en ilginç denizlerinden biridir; en önemli özelliği dünyanın kayısı olmayan tek denizidir.

"Arabada her ne kadar hepimizin birbirimizden bir kol mesafesi uzakta otursak da birbirinden bağımsız dört ayrı noktadayız..." bunu bir annenin söylemesi daha da etkili yapıyor cümleyi, anneler birleştirici görev görürler normal şartlarda ya da öyle bir beklenti vardır. Ailedeki ayrışmanın bir annenin zihninde başlaması artık buldukları konumdan memnuniyetsiz olduklarını gösterir bize, başka fikirlere, başka diyarlara, başka rollere keşif yapmayı gerekli kılar bizim için.

Göçmen çocukları için endişelenen anne aslında yanı başındaki çocuklarının yaşadığı gelişimi de gözlemler. Çocukların yolculuk boyunca sözü geçen göçmen, mülteci, yurtsuz gibi kavramlardan kafaları karışır.

"Mülteci ne demek"? diye soruyor kız arka koltuktan.

...

Galiba kıza şu yanıtı verebilirim: Mül-

teci çocuk, bekleyen biri demek. Her yerde beklenen çocuklar; sınırdan geçmek için, sonrasında yakalanırlarsa gittiği göçmen merkezinde, aklınıza gelen her yerde.

KUTU 2

Yazar göç üzerinden Amerikan tarihini de sorguluyor, ataları belki de buraya zamanında göç eden insanlar ve Latin Amerika'dan gelen insanlara karşı geliştirmiş olduğu bakış açısı da bu yüzden büyük bir paradoks barındırıyor; göçmenlere karşı çıkan göçmenler.

Aile, küçük bir dünya olan arabalarının içinde bir dil geliştiriyor; bir nevi aile sözlüğü, aralarındaki kopuk iletişimi sağlama çabası da var bunun altında;

Kız ve oğlanın mülteci çocuklara "kayıp çocuklar" dediklerini fark ediyorum. "Mülteci" sözcüğünü anımsamak daha güç herhalde. Ve her ne kadar "kayıp" doğru bir tabir olmasa da mülteciler bizim aile sözlüğümüze "kayıp çocuklar" olarak geçiyor. Galiba bir bakıma öyleler de. Çocukluk haklarını kaybetmiş çocuklar onlar."

KUTU 3

Kitap içinde kitap ile karşılaşıyoruz; bu yazarın bize bir sürprizi aslında, ismi *Kayıp Çocuklar İçin Ağtlar*. Yazar kitabın Ella Camposanto tarafından yazıldığını iddia etse de bir süre sonra anlıyoruz ki yazarı ta kendisi.

Bu tavır göçmen çocuklar ile anlatıcı arasına bir mesafe koymasına neden oluyor; hep uzaktan bakıyor göçmen çocuklar olayına, yeri geliyor radyoda dinlediği bir haber, yeri geliyor çocukları ülkelerine geri götüren bir uçağın bulunduğu alanı çevreleyen bir tel örgü. Ağtlar kitabı da bunun bir başka vücut bulmuş hali;

(BİRİNCİ AĞIT)

Ağzlarını göğre doğru açmış, uyuyorlar. Oğlanlar; kızlar: rüzgâr gece gündüz ısırdığından dudakları çatlak, yanakları kızarık. Alanın tamamını işgal ediyorlar; kaskatı ama sıcaklar; yeni cesetler misali sıralanmışlar yük treninin metal tavanında. Başlarındaki adam mavi beyzbol şapkasının kenarları altından sayıyor onları: altı çocuk; yedi eksi bir. Tren demir bir duvara paralel raylardan yavaşça ilerliyor. Ötede, duvarın iki yakasında çöl uzanıyor; iki tarafta da bir. Tepede kara gece kimiltisiz.

KUTU 4

Üç haftadan uzun zamandır yoldayız, fakat bazen evden ayrılmış sadece birkaç gün olmuş gibi geliyor; bazense, tıpkı şimdi olduğu gibi, sanki asırlar önce ayrılmışız gibi; daha şimdiden değiştik, bu seyahate başlamadan önce olduğumuz kişiler değiliz artık.

Her yolculuk insanın da değişimine içsel bir yol açıyor; hele ki bu hiç bilmediğimiz bir dünya ise bu değişim çok daha keskin oluyor.

KUTU 5

Çocukların karşılama çıkan sorunları aşması yetişkinler kadar kolay olmuyor. Buna rağmen ellerinde büyüklerinde olmayan bir anahtar bulunuyor: Oyun. Kitaptaki çocuk karakterler de bunu kullanıyor; oyuncak, yeri geliyor çalışmayan

bir cep telefonu oluyor. Oyun aynı zamanda onları geleceğe bağlayan bir köprü rolünde bulunuyor.

KUTU 6

Yeryüzüne fırlatılmış kayıp çocukların öyküsü sona yaklaşıyor. Heidegger'in felsefesinde olduğu gibi; insanın dünyaya fırlatılıp atılması. Dasein; yani orada bulunma hali burada tek bir farkla; dünyaya fırlatılıp atıldıktan sonra ikinci fırlatılış bu, kitaptaki erkek çocuğunun oyuna döndüğü bir durum gibi;

"Yer Kontrol'den binbaşı Tom'a.

Ses kontrol. Bir, iki, üç.

Burası yer kontrol. Beni duyuyor musun binbaşı Tom?"

KUTU 7

Kitabın en can alıcı kutusu bu; son kutu, yazar artık cümlelerden vazgeçiyor ve görsel bir dünyaya adım atıyorsunuz. O kadar şey anlattık ki kitap boyunca artık yazar bir yandan göçmenlik sorununun daha ne kadar daha anlatmalıyım dercesine gözlerimize sunuyor.

Valeria Luiselli'nin dengeli bir dili var; ifadeleri keskin ama bunu yumuşak bir üslupla okurlara sunuyor. Parçalı bir anlatım yapısı tercih etmiş, bu da anlatmak istediği konunun katmanlı bir yapı oluşturmasına izin veriyor. Ne kadar parçalı olsa da yazarın derdinin merkezinden ayrılmıyorsunuz.

Kitabın çevirmeni Seda Ersavcı çok tecrübeli bir çevirmen olduğunu ortaya koyuyor; kitabı okurken bunu net anlıyorsunuz.

Dünyanın en çok bahsedilen sorunu göçmen/lik olsa da çocuk yaştaki misafirlerimiz nedense arka plana itiliyor. Hayatlarının sonuna kadar taşıyacakları çok büyük bir yük kalıyor zihinlerinde ve yüreklerinde, bu kitap oralara da kapı açılması gerekliliğini ortaya koyuyor. Sonuçta bu dünyada her birimiz birer göçmen değil miyiz?

Rızası Yok
İklim Bayraktar
Destek Yayınları
Araştırma / 232 sayfa

veveya
KİTAP /11

“Kimsenin kimseyi bu yararının acısıyla yaşamaya mecbur bırakmaya hakkı yok.”

İklim Bayraktar’la Söyleşi

“Tek dileğim bu ağırlı, acılı hikâyelerden yükselen korkusuz seslerin doğru yerlere ulaşmasına, güçlü bir farkındalığa ve çözüm hareketine vesile olmaktır.”

Gazeteci İklim Bayraktar’la cinsel istismar mağduru çocukları anlattığı araştırma kitabı Rızası Yok’u konuştuk.

Gazeteci İklim Bayraktar, Destek Yayınları’ndan çıkan ikinci kitabı Rızası Yok ile ülkemizde yapılmamış, radikal bir çalışmaya imza attı. Çok önemli bir araştırma niteliği taşıyan kitabın arka kapak yazısı “Bu kitap, cinsel istismar mağduru, görmezden, duymazdan gelinen,

“Bir kereden bir şey olmaz!” “Küçüğün rızası varmış!” gibi savunmalarla vakaları geçiştirilen, toplu tecavüze uğrayan, cemaat evlerinde kafası kesilen ve yurtlarda diri diri yanan, altı yaşında evlendirilen çocuklar için yazıldı,” gibi epey çarpıcı bir söylemle başlıyor. Eserin iddiası büyük, anlatılan bütün hikâyeler gerçek ve yazarın beyanına göre bizim kitapta okuyacaklarımız onun eriştiklerinin neredeyse onda biri. Cinsel istismar mağdurlarının hikâyelerini kendi ağızlarından aktaran yazar toplumun görmezden gelinen en büyük sorunlarından birine cesur bir şekilde el atıyor. Aile, din, toplumsal değerler gibi konularda çarpıcı alt metinler ve istatistiki sonuçlar çıkarılabilecek beyanlar içeren kitap üzerine İklim Bayraktar’la bir söyleşi gerçekleştirdik.

İrem Nas: *Rızası Yok*, sizin 2011’de yayınlanan ve Ergenekon Davası’nda yargılanma sürecinizi anlattığınız *Sıra Bende*’den sonra yayımlanan ikinci kitabınız. Epeyce uzun süren bir gazetecilik kariyerinin ve ilk kitabınızın ardından on yıllık bir sessizliğe gömülmüşsünüz. Kitabınızın önsözünde bu yargılanma sürecinin ve sessizliğinizin cemaat yurtlarında istismara uğrayan bir çocuğu haber yapma isteğinizle alakalı olduğundan bahsetmişsiniz. Biz sizi kayboldu ya da kaybedildi sanırken siz derin bir gayret göstermişsiniz. Ve şimdi böyle bir eserle karşımıza çıktınız.

İklim Bayraktar: Ergenekon kapsamında görülen bir davaya iliştilerimin asıl sebebi zaten tecavüz mağduru bir çocukla yaptığım uzun telefon görüşmesiydi. Haberi yayımlayacak fırsatımız da kalmadı, gözaltına alındık. İlk kitabımdan sonra bana yapılan haksız linç ve itibarsızlaştırma, önce insan, sonra gazeteci kimliğimin bedeliydi. İlk insandan bu yana bu böyledir; yapılan her iş için özellikle üreten insanlar bedel öder. Mevzuya böyle bakmaya çalıştım. En acısı da yıllardır beni tanıyan, benimle çalışan, mesleki anlamda örnek aldığım büyüklerimin, aynı kurumda çalıştığım meslektaşlarımla yazılı ve görsel medyada önce insan, sonra gazeteci kimliğimi yok etmek için yarışmaları oldu.

Evet, on yıl uzak kaldım ama mesleğimden değil, sadece kurumsal bir kimlik altında çalışmaktan. Bilirsiniz, gazeteci doğulmaz, gazeteci ölünür. On yıllık bu dönemde de kişisel olarak çalıştım, yaşamın içinde oldum. En önemlisi mesleki olarak özgürdüm, yüreğime vicdanıma meslek ilkelerime sansür uygulanmasına maruz kalmadan üretmenin rahatlığı ile çalıştım. İkinci kitabım da bu çalışmanın en uzun süreli olanıydı. *Rızası Yok*’un meselesi zaman içinde bütün bu yaşadıklarımın acısının önüne geçti zaten.

Keşke on yıl önce beni susturdıkları, beni durdurdukları kadar kolay olsaydı sapıkları durdurmaları. Keşke bunca yıl, bunca çocuk mağdur edilmeseydi. Son yıllarda her hafta bir çocuk istismarı haberi düşüyor medyaya. Asıl hedef bu rezilliği gündeme getirmeye çalışan gazeteciler değil, bu rezilliği küçücük çocuklara yaşatan sapıklar olmalıydı, olmalı!

İrem N.: **Haklısınız.** Sizi “on sene boyunca yok eden” bir mevzuyu ardından bırakıp geri çekilmek yerine daha gür bir sesle tekrar ortaya çıkmaya çalışmışsınız, anladığım. Bunu yapmak hem cesaret hem de güçlü bir içsel motivasyonu ister. Nasıl buldunuz o motivasyonu?

İklim B.: Yaşanan her türlü olumsuzluk, mesleki kimliğim, itibarsızlaştırılmam bir yana, ben de bir anneyim. Sesini duyurmak için bana umut bağlamış evlatlar vardı. Hepimizin, ülkemizin evladı onlar. İtibarımla oynanmış olabilir, ben yine hayatta kalırım. Onlar için “ses duyurabilmek” hayatta kalma, hayata tutunma, umut bulma meselesi. Duydukça, dinledikçe daha çok sarıldım onların umuduna. O dönem görüştüğüm mağdur çocuklara ve ailelerine seslerini duyurmak için verdiğim sözü tutamamanın acısını uzun yıllar, her gün hissettim. Yıllar boyu süren dava sürecinde yaşanan trajikomik olaylar beni yolumdan etmediği gibi daha da inandırdı bu çocukların sesi olmam gerektiğine. Bu ülkede kadın olarak, anne olarak, insan ve gazeteci olarak zaten yıllardır çok hassas olduğum, etkilendiğim konulardı bunlar. Kısacası bir insanın vicdanlı ve duyarlı olmaktan ötesine de ihtiyacı yok bakarsanız.

İrem N.: Bir televizyon programında mağdurların ve ailelerinin de içinde bulunduğu 180 kişiyle görüştüğünüzü, bu kişilerden 109’unun hikâyelerinin yazılmasına izin verdiğini söyledi-

niz. Biz ise okur olarak bu hikâyelerin sadece 8’ini okuduk. Kitabınız okuma duygusal açıdan çok zorlu bir deneyim yaşıyor. Kendi adıma ben de okurken epey zorlandım. Siz ise okuduklarımızın onlarcasını bizzat sahiplerinin ağzından dinlediniz. Peki, buna nasıl katlandınız? Bu tanıklığın yaşatması kaçınılmaz travmayla nasıl başa çıktınız?

İklim B.: Kolay değildi. Her söyleşinin ardından günlerce kendimi toparlamaya çalıştım. Görüştüğüm her yeni çocuk, ruh dünyamdan silinmeyecek bir imzaya dönüştü. İnsanın insana yapabileceği kötülüğün sınırı olmadığını anlamak ve hazmetmek gerçekten kolay değildi. Belki üçüncü ağızdan duysam anlatılanları, şüphe duyardım gerçekliklerinden. O derece ihtimal vermezsiniz bir insanın bir insana bunları yapabileceğine. Çocuklar güçlükle, cesaretle, metanetle anlatıyorlar başlarına gelenleri. Öyle güçlü bir umut tutunması onlarınki. Ve tekrar tekrar yaşıyorlar anlatırken olanları. Siz de onlarla birlikte yaşıyorsunuz, empati kurmaya çalışıyorsunuz. Hem onlar için zor hem benim için. Kendi çocuğuma, komşumun çocuğuna, yolda, parkta gördüğüm bir çocuğa her baktığımda o mağdur çocukları ve annelerini gördüm ve bu sorunu topluma taşıma kararımın doğru olduğuna bir kez daha inandım süreçte. Eşim, ailem, bana inanan, güvenen dostlarım hep arkamda oldu. Psikolog desteği aldığım günler de oldu, düşük dozlarda ilaç da kullandım uzunca bir süre ve bu kitap ortaya çıktı.

İrem N.: **Anlatınızı söyleşi niteliğinde kurarak hikâyelerin sahiplerinin üsluplarını ve söylemlerini korumaya çalışmışsınız ancak bunu ne kadar başarabildiniz? O söylemi tam anlamıyla koruyabildiniz mi ya da toplatılma kaygısı gibi gerekçelerle metinlere sansür uyguladınız mı?**

İklim B.: Yo, kitabım toplatılır, kaygısını hiç duymadım. Ne önemi var ki benim kaygımın, derdim zaten bu çocuklar için “birilerini” kaygılandırmak; toplumun, bilhassa ailelerin dikkatini çekmek için farkındalık yaratmak. Birilerini dertlendirmeden bu çocuklara yardım etme ihtimalimiz yok çünkü. Kitabıma ticari bir gözle de bakmadığım için benim başka kaygılarım oldu. O yüzden, sansür demeyelim de çocukların sosyal çevreleriyle sorun yaşama ihtimallerini düşünerek, zarara uğramalarını önlemek adına, anlatılanların özünü bozmadan kısalttığım bölümler oldu, diyelim. Bir de küfür, beddua ve cinsellik barındıran ifadeler kullanmaktan kaçındım. Duyacaksınız bunları haliyle, öfkeli bu çocuklar. Elbette kimliklerini deşifre etmemek için değiştirdiğim yerler de oldu. Birçoğunun en büyük endişesi bu konudaydı, özellikle rica ettiler bunu. Onlar zaten fazlasıyla kırılmış, örşelenmiş insanlar. Benden yana zerre zarar görmelerine asla izin vermem.

İrem N.: Elbette ki başta aileler ve öğretmenler olmak üzere toplumun her kesiminde bir farkındalık yaratmak istiyorsunuz. Ama ben en çok hikâye sahiplerinin beklentisini merak ediyorum. Çocukların bu hikâyeleri anlatırken ulaşmak istediklerini özellikle ifade ettikleri birileri var mıydı? Onlar seslerini en çok kime duyurmak istediler?

İklim B.: Beklentileri zaten hiç gerçekleşmemiş, onların gözünde onların “katilleri” cezalandırılmamış ki. Kim seslerini duysa kâr. “Bizi yaşarken öldürdüler, ya da yaralı bıraktılar,” dedi çoğunluğu. “Ben” değil, “biz” diyor bu çocuklar. Hepimizin olmadığı kadar “biz” onlar, anlatabiliyor muyum? Şimdi tek dertleri yeni katillerin cezalandırılması ve bilhassa küçük çocukların korunması. Yine çoğunun dilinden dökülen ortak istek ise ailelerin çocuklarına sahip çıkması. Ailelerinin tutumundan dolayı da mağdur edildiklerinin bilincindedirler. Kısaca onlar seslerini şucu, bucu, inançlı, inançsız gibi ayrımlar yapmadan insan olan herkese duyurmak istediler. İnanın, yetişkinlerin kaldırması çok zor olayları küçük yaşlarında çok ama çok acı çekerek yaşamışlar, buna rağmen toplumdan daha cesurlar ve neredeyse hepsinin ağzından ortak dökülen söylem şu: “Bizim yaşadıklarımızı başka kardeşlerimiz yaşamamasın, biz diri diri yandık, kavrulduk. Başka çocuklar bu acıyı yaşamamasın!”

İrem N.: *Rızası Yok*, bu ülkede “dokunan yanar” mevzulara, giderek büyüyen ve ülkenin geleceğini tehdit eden bir yaraya işaret ediyor. Siyasetçiler “birtakım hassasiyetler sebebiyle” bu yarayla alakalı somut çözümler üretmiyorlar. Gördüğüm kadarıyla TV söyleşiniz epeyce ses getirdi. Hatta programda tecavüzcüleri sekiz ay sonra tahliye edildiği için korkuyla intihar eden on bir yaşındaki bir kız ço-

cuğundan bahsedildi. Bu sesin üstüne iktidarın, muhalefetin, sanatçıların ya da STKların bir hamlesi oldu mu? Bir eyleme geçeceklerini düşünüyor musunuz?

İklim B.: Bu çalışmaya başlarken, bunun ateşten gömlek olduğunu biliyordum. Bunu göze aldım ama derdim asla bağcı dövmek olmadı, üzüm yemek peşindeyim. Aksi olsaydı inanın Rızası Yok çok başka şekillerde kaleme alınabilirdi. Kitabı okuyanlar ne demek istediğimi anlayacaktır. Kitap yayımlandıktan sonra Halk TV’deki “Kayda Geçsin” isimli programın değerli gazetecileri öncülük etme cesaretini gösterdiler, sağ olsunlar. Bu sayede sosyal medyada az da olsa paylaşımlarıyla bana destek olanlar oldu. Bu mağdur çocukların ve ailelerin sesine ses olmaya çalışanlara çok saygı duyuyorum ve sizin aracılığınızla onlara çok teşekkür ediyorum. Ancak, çocuklara yönelik taciz ve tecavüzler bu kadar yaygın, bu kadar aleni, bu kadar “ekonomik ve siyasi güç tarafından “din” ve “aile mahremiyeti maskesi” ile korunmaya alınmışken medya ve sosyal medyadaki ölüm sessizliği içimi çok acıtıyor. Hani geçtim yorumu, çözüm üretmeyi; en acısı, -A partisi, B partisi çok da önemli değil- sosyal medya bağımlısı, uçan kuşun kanadına selam gönderen siyasetçilerden, sanatçılardan tek bir “tık” olmaması.

İktidar ve ortağı vekillere gelince, onlardan bu çocuk çılgınlıklarını duymalarını beklemek suya yazı yazmak olur. Evet, güncel siyaset konuşulmalı, evet iktidarın yarattığı ekonomi, adalet, eğitim gibi toplumsal sorunlar konuşulup tartışılmalı. Ancak bir ülkenin geleceği olan çocuklar, erkek-kız ayırmaksızın bütün evlatlarımız, sapıklar tarafından bu kadar cendereye alınmışken, hatta sokağa çıkmaları bile yasaklanması gerekenler tarafından cinsel bir meta gibi görülüyorken biz önce nereye bakmalıyız? Ülkenin geleceğini, sosyolojik ve

psikolojik dengesini, ahlaki dokusunu ve aile sağlığını tehdit eden en büyük sorun bu! Artık isyan eden, susmayan çocukların sesini duyurmak, sorunu gündemde tutmak, bu sorunun çözümü için bir kibrit yakmak herkesin görevi. Çocuğa cinsel istismar nedeniyle gözaltına alınan sözde şeyhleri, din adamlarını, öğretmenleri savunmak için adliye önlerinde gösteri yapan; “müstehcen eserler var” diye sergi baskı sergi kapattıran, taciz ve tecavüzü dine alet ederek meşru göstermeye çalışanlar “haksız” olduklarını bilerek bunları yapıyorsa, mağdurlar için ses yükseltmek, haklı insani tepkileri vermek en çok da siyasetçilerin ve medyanın görevi olmalı. “Mış” gibi yapanlarla gerçekten elini taşın altına koyanlar arasında resmen gözle görünür bir sayı eşitsizliği var.

İrem N.: Kitaptan terapi ve rehabilitasyon ile mağdurların hayatlarında iyi bir noktaya gelebilecekleri çıkarımını da yapabiliyoruz. Terapi alan ve rehabilitasyon imkânı olmayan mağdurları nasıl bir hayat bekliyor? Bu bireyler için devletin ve sunabileceği çözümler sizce nelerdir?

İklim B.: Aile içinde çok defa ensest ilişkiye maruz kalan, tacize ve tecavüze uğrayan çocuklardan bahsediyoruz. Ebeveynler iki uca savruluyor. Ya aşırı baskıcı ve otoriterler ya da ilgisiz ve yok hükmündeler. Çocuklar da uçtan uca savruluyor. Bazıları başlarına gelenleri “kader” diye kabullenip kimselere görünmeden, asosyal bir şekilde yaşamaya çalışıyor. Büyük kısmı ise kendini ifade edemeden isyana dönüştürüyor yaşadıklarını. Depresyonda, takıntılı, hayata küsmüş, aşırı öfkeli, çeşitli kişilik bozukluklarından mustarip bir sürü kırgın çocuk hayatta kalmaya çalışıyor. Hayata sağlıklı bir şekilde katılabilmeleri için mutlaka psikolojik destek almaları gerekiyor. Kitapta ve görüştüğüm diğer çocuklarda bu desteği alanların

hayat konforunun değişimiyle ilgili çok güzel örnekler var. Ruh sağlığı ve iç huzuru olmadan, bunca acıyla topluma karışan bu yalnız ve sevgisiz çocuklardan ne bekleyebiliriz ki? Hakkımız var mı onları yargılamaya? Bu konuda yetkililere ilk önerim, her mahallede bulunan kamu sağlığı merkezlerinde ücretsiz psikolog desteği sağlanması. Psikolojik desteğe isteyen her aile ve her çocuk ücretsiz bir biçimde ulaşabilmeli. Eğer gerçekten çözüm aranıyorsa, samimi bir şekilde çocuklar korumak isteniyorsa, elimdeki verilerle ben ve bu konuda yetkinliği olan herkes bilgi-öneri paylaşmaya hazır. Ama dedim ya, gerçekten çözüm arayan varsa!

İrem N.: Görüştüğünüz aileler ve çocuklarla alakalı sizin açımızdan endişe verici bir mevzu yaşandı mı? Ses olduğunuz aileler kadar sesi çıkmayan ama sizin ses olmanızı isteyen başkaları da var mı? Aslına bakarsanız kısaca bu çok önemli çalışmanın devamı gelecek mi, diye merak ediyorum.

İklim B.: Son dakikada vazgeçen, anlattıklarını kitapta paylaşmamı istemeyen çok aile oldu, doğrusu. Birtakım kaygılar ve korkular yaşadılar. Onun dışında bir mevzu yaşamadım. Bu çocukların başına gelenlerin dinle, imanla, siyasi görüşle ya da mensubu oldukları vakıf-cemaat kurumlarıyla hiç alakası yokken aileler bu cendereyi aşamıyor çünkü. Oysa bizim sahip olduğumuz değerler ve inancımız bu sapkınlığın karşısında olmayı gerektiriyor. Öyle kutuplaştırılmış ki birçok aile onlarla dini konularda konuşabilmemi, inanç ve bilgi sahibi olmamı şaşkınlıkla karşıladı örneğin.

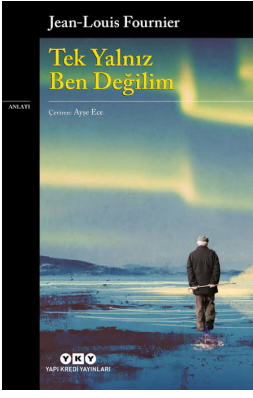
İrem N.: Çocuk istismarı meselesi her türlü inanç sisteminden, siyasi kimlikten bağımsız bir şekilde ele alınmalı oysa. Meselenin böyle bir boyut kazanmasını anlamak zor ve gerçekten üzücü.

İklim B.: Kesinlikle. Hep bunu anlatmaya çalışıyorum. Her türlü inancı ve kimliği kapının dışında bırakmalıyız. Sadece ve sadece çocuklarımıza sahip çıkmak noktasında ele almalıyız bu hayat meseleyi.

Yaşadığı rezaleti anlatmak isteyen çok fazla genç var ve ben süreçte çoğuna yetişemedim. Daha da vahimi ne, biliyor musunuz? Kitap çıktıktan sonra sosyal medyadan orta yaşın üstündeki bir sürü insandan da mesajlar aldım. Geçmişte tecavüz mağduru olduklarını beyan ediyorlar. Yaş kaç olursa olsun asla unutulmayan, kabuk bağlamayan, acısı hep sızlayan bir yara; istismar ve tecavüz. Kimsenin kimseyi bu yaranın acısıyla yaşamaya mecbur bırakmaya hakkı yok. Toplum, aileler ve öğretmenler, en önce de devlet ve yasalar bu konuda ciddi çalışma içine girene kadar dinlemeye, yazmaya; gücüm yettiğince bu insanların seslerini duyurmaya devam edeceğim. Tabii ki çalışmamın devamı gelecek. Bu daha başlangıç, mücadeleye devam!

İrem N.: Cesaretiniz, azminiz ve güçlü duruşunuz için ve bu güzel söyleşi için hem size hem de hikayelerin sahiplerine tekrar teşekkür ediyorum. Kitabın gerekli farkındalığı yaratması ve en uygun yerlere ulaşması için bir katkıda bulunabildiysem ne mutlu bana. Hem size hem de yaşama sarılma dirayetini takdire şayan bir başarıyla gösteren hikâyeye sahiplerine yol açıklığı diliyorum.

İklim B.: Asıl ben size teşekkür ederim. Kanayan bu yaraya merhem olmak için verilen her emek, her kişi kalbimde kocaman bir yer kaplıyor. O yüzden katkınız paha biçilmez. Çok çok sağ olun.

Tek Yalnız Ben Değilim

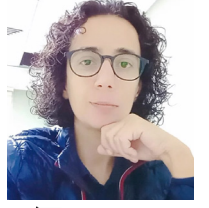
Jean-Louis Fournier

YKY

Türkçesi: Ayşe Ece

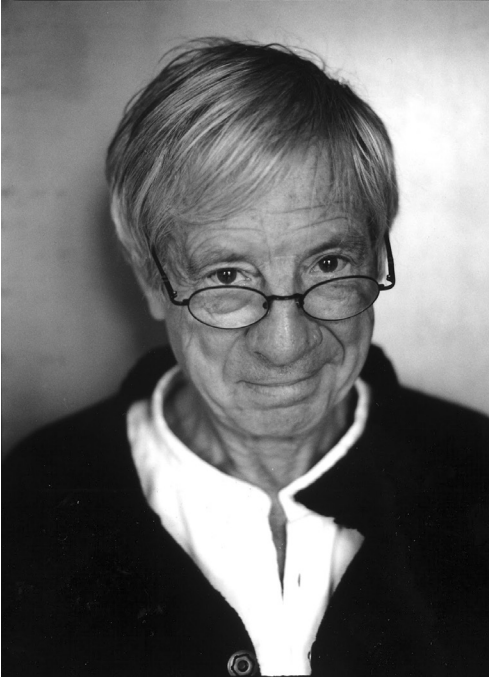
Anlatı / 135 sayfa

veveya
KİTAP/15

Zeynep
Özer

Kapalı Panjurlar

Fransız yazar Jean-Louis Fournier'nin Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanan son romanı *Tek Yalnız Ben Değilim*, Ayşe Ece'nin çevirisiyle okurlarıyla buluştu.

Tek Yalnız Ben Değilim Jean-Louis Fournier'nin yalnızlık üzerine yazılmış melankolik, hüznü ve bir o kadar kara mizah bir dille yazılmış bir anlatıdır. Yalnızlığın ağırlığı ne kadar diye soran yazar, kimsesizliğin yükünü okurlarına sonuna kadar hissettiriyor.

Yalnızlık veya yalnız kalma bir

insanın boşluk duygusuyla karışık kendini dünyadan kopmuş hissetme duygusudur. Yalnızlık hissi anlatılacak ve paylaşılacak kimse bulamama hali de diyebiliriz. Yazar herkes beni terk etti, on yıl önce karım Sylvie, kısa bir süre önce de küçük kedim Salome, bir başka deyişle hayatımı sürdürmemeye yardımcı olan herkes beni terk etti diyerek biz okurlarına kimsesizliğini anlatmaya ilk sayfada başlıyor. Anlatılacak ve paylaşılacak kimsen yok ise kalabalık içinde de olsan yalnızsındır. Yazar George Perrros'un "Bizi dinleyecek kimse olmadığı için yazı yazıyoruz. Edebiyat olmasaydı, yalnız kaldığında bir insanın neler düşündüğünü asla öğrenemeyecektik" sözünden etkilenerek yalnızlık üzerine bir kitap yazmaya karar veriyor. Bu kitap kısa olacak, öyle olmasını umduğum yalnızlığım gibi diyerek ilave ediyor.

Fournier, *Tek Yalnız Ben Değilim* anlatısında eşinin ölümüyle birlikte içine düşüverdiği yalnızlık duygusunu anlatan Dul kitabını bizlere hatırlatıyor. Yazar, yalnızlığı kendine açıklayacak sırrın kalmaması diye tanımlıyor. Yalnızlığın şiddetini ise karşı komşunun kapalı olan panjur ve perdeleri ile ölçüyor. Kitabın dikkat çeken sayfaları ise devamlı yakındığı komşularıyla ilgili bilgi-

leri üç beş cümle ile vermesi. Kitap bittiğinde ise bir bütün oluşturup komşuların durumu ve anlatıcının onlara dair hikayesini gün gün takip etmiş oluyoruz. Kitapta beni etkileyen ve düşündüreren bir konuda yalnız insanlara bakış açısının farklı olduğundan söz ediyor yazar. Yalnızlığın ceza olduğunu söyleyen yazar başka bir sayfada ne kadar keyifli olduğunu söylüyor. Fournier, bu enfes anlatısında tarihe not düşmüş ünlü felsefi düşünürlerin sözlerinden de destek alıyor. Mesela Leonarda da Vinci'nin "Yalnızsan tamamen kendine aitsin" sözü. Descartes'ın ünlü özdeyişini ise "Düşünüyorum öyleyse yalnızım" diyerek kendince çeviriyor.

Yaşlılığı ve yalnızlığı hem kabul ediş hem başkaldırı metni olan *Tek Yalnız Ben Değilim* anlatısını okurken çok keyif aldım. Kitap kendinizi yalnız hissetmemek için başkasıyla olma arzusu hakkında düşündürürken, bu yazıma Andrey Tarkovskî'nin "Kendinizle zaman geçirmeyi yalnızlık sanmayacağınız şekilde yetiştirin" sözü ile son vermek isterim.

Amerika Birleşik Devletleri'nde peş peşe turtalar yapan Ohio'lu bir ev hanımı gerçeklik ve anlamsız bir bilgi fırtınası arasındaki boşlukları doldurmaya çalışırken bir yandan da çocukları, merhum anne babası, Afrika filleri, "mutlu çiftlerin" yatak alışkanlıkları, Kitle İmha Silahları ve bir tahtalı güvercin yavrusunun nasıl yumurtadan çıkacağı hakkında endişelenir. Alenen Silah Taşıyan adamlardan nasıl sakınılır, okul saldırıları ne olacaktır? Hastane borçları? Çevre kirliliği? Glazürlü limonlu kekin doğru tarifi nedir? Peki ya Jane Fonda'nın yaşam sırrı? Çocuğunuzun oyuncak traktörlerine basıp dururken, ülkenizin geçmişi çalınan topraklara ve bozulan anlaşmalara dayanırken insan kafasını nasıl toplar?

ABD'nin geçmişteki ve şimdiki barbarlıklarına karşı ağır bir suçlama, günümüz dünyasına ve yaşam biçimlerine bir eleştiri, çevresel felakete adım adım şuursuzca ilerlememize yakılmış bir ağıt. Ayrıca komik. Bilinç akışından ziyade bir bilinç taşkınlığı olarak adlandırabileceğimiz, yapbozu andıran bir üslupla yazılmış, yayımlandığı 2019 yılında Booker Ödülü Kısa Listesi'ne kalan Ördekler, Newburyport'ta Lucy Ellmann bizleri 4 çocuklu, orta yaşlarındaki bir kadının içsel monoloğuna davet ediyor ve sabırlı okurlara kolayca unutamayacakları bir okuma tecrübesi vadediyor.

Suçluluk, yas, öfke, pişmanlık, şefkat ve tüm öteki duyguların sağduyu ve mantığın kıyısında nasıl dengesiz bir gel-git halinde olduğunu gösteren olağanüstü bir edebi temsil. Ördekler, Newburyport'un biçimi belki de hayatın abes orantısızlığının bir göstergesi... Serbest çağrışıma dayalı akış birikerek müthiş bir biçim güzelliğine dönüşüyor, kendine özgü üslubun ritmi ve örüntüleri okuyucuyu müzik ya da şiir gibi sarmalıyor. Aynı ölçüde, bu kitap kapitalist patriarkaya karşı bir suçlama ve yazar bunu ustalıklı, tepeden bakma ve ahlaki üstünlük taslama tuzaklarına düşmeksizin yapıyor. Şayet sanat, topluma beceriyle ayna tutma kıstasıyla ölçülüyorsa, Ellman bu çağın en önemli romanını yazmış.

--The Paris Review--

Lucy Ellmann

ördekler, newburyport

çeviren: mahir koçak